

**TÜRKİYE’DE ERKEKLİĞİN “ÖTEKİ” ERKEKLERLE
İMTİHANI: AFRIKALI DAMATLAR, ERKEKLİK KRİZİ
VE SOSYAL MEDYA¹**

**MASCULINITY’S ENCOUNTER WITH THE ‘OTHER’ IN
TÜRKİYE: AFRICAN GROOMS, THE CRISIS OF
MASCULINITY, AND SOCIAL MEDIA**

Eda DÜZGÜN*

ÖZ

Türkiye’de artan göç hareketliliğinin tetiklediği göçmen karşıtlığı, evlilik pratiklerini ulusal bir kaygı nesnesine dönüştürürken; sosyal medya, milliyetçi anksiyete ile eklemlenen eril savunma mekanizmalarının yeniden üretildiği bir çatışma alanı haline gelmiştir. Bu çalışma, Türk kadınları ve Afrikalı göçmen erkekler arasında gerçekleşen sınır-ötesi evliliklere yönelik dijital tepkileri incelemektedir. Sınır-ötesi evliliklerin dijital görünürlüğü, Türkiye’de “biz” ve “onlar” arasındaki sembolik sınırların yeniden çizildiği, ırkçılık, milliyetçilik ve cinsiyetçiliğin iç içe geçtiği bir tartışma alanı yaratmıştır. Türk kadınları ve Afrikalı göçmen erkekler arasındaki evliliklere yönelik X’ten (Twitter) elde edilen ve nitel vaka analiziyle incelenen veriler, Türk erkekliğinin yaşadığı statü krizinin, “milliyetçi anksiyete” ile el ele gittiğini, aynı zamanda ırksallaştırılmış bir erkeklik savunusu ürettiğini ortaya koymaktadır. Çalışma, Afrikalı erkeklerin

¹ Bu çalışma, Hacettepe Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Siyaset Bilimi Doktora Programı bünyesinde, Doç. Dr. Kadir Dede danışmanlığında yürütülen “Türkiye’de Sınır-Ötesi Evlilikler ve Eril Milliyetçi Anksiyete: ‘Afrikalı Damat’ Söyleminin Dijital İnşası” başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

* Dr., Hacettepe Univ., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, edabulanik4@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5062-8101>

* Makale Geliş Tarihi / Article Received: 11.02.2026
Makale Kabul Tarihi / Article Accepted: 09.07.2026

Connell'ın hiyerarşisinde “aşağılanan” ancak cinsel mitler üzerinden “tehdit” olarak algılanan bir “Öteki”ye dönüştürüldüğünü; Türk kadınlarına yönelik tepkilerin ise Jeff Hearn'in işaret ettiği üzere, erkeklerin hegemonyasını restore etme ve Nira Yuval-Davis'in vurguladığı gibi ulusal sınırları kadın bedeni üzerinden koruma arzusu taşıdığını göstermektedir. Bulgular, milliyetçiliğin, ırkçılık ve ataerkil denetimin kesiştiği noktada işleyen bir göçmen karşıtlığını ürettiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sınır-ötesi Evlilikler, Hegemonik Erkeklik, Milliyetçilik, Afrikalı Damat, Irkçılık.

ABSTRACT

In Turkey, the anti-immigrant sentiment triggered by rising migration mobility has transformed marriage practices into an object of national anxiety, whereas social media has become a contested space where masculine defence mechanisms, intertwined with nationalist anxiety, are reproduced. This study examines digital responses to cross-border marriages between Turkish women and African immigrant men. The digital visibility of these marriages has created a discursive arena in Turkey where symbolic boundaries between ‘us’ and ‘them’ are redrawn, and racism, nationalism, and sexism are interconnected. The qualitative data set compiled from X (Twitter) regarding such marriages, analysed through qualitative case analysis, reveal that the status crisis experienced by ‘Turkish masculinity’ aligns with ‘nationalist anxiety’ and simultaneously produces a racialized defence of masculinity. The study shows that African men are transformed into an ‘Other’ who is ‘subordinated’ in Connell's hierarchy yet perceived as a ‘threat’ through sexual myths. Furthermore, the reactions towards Turkish women, as Jeff Hearn points out, demonstrate a desire to restore male hegemony and, as Nira Yuval-Davis emphasizes, protect national borders through the female body. The findings conclude that nationalism produces an anti-immigrant sentiment that operates at the intersection of racism and patriarchal control.

Keywords: Cross-border Marriages, Hegemonic Masculinity, Nationalism, African Groom, Racism.

GİRİŞ

Uluslararası göç, küresel ölçekte olduğu gibi Türkiye'nin de değişmez gündem maddelerinden biri olmayı sürdürmektedir. Türkiye'nin hem göç veren hem de göç alan bir geçiş ve hedef ülkesi konumunda olması, medyada göç olgusunu sürekli canlı tutmaktadır. Savaş ve kıtlık gibi zorunlu nedenlerden, eğitim veya istihdam gibi gönüllü gerekçelere kadar uzanan geniş bir yelpazede gerçekleşen bu hareketlilik, varış ülkelerinde yeni yaşam pratiklerini de beraberinde getirmektedir. Bu yeni yaşam deneyimlerinin en somut ve kalıcı çıktılarında biri ise farklı kültürlerden bireylerin gerçekleştirdiği "sınır-ötesi" evliliklerdir. Bu çalışma, sınır-ötesi evliliklerin sosyal medyadaki temsillerine yönelik geliştirilen dijital tepkileri merkeze almaktadır. Bu bağlamda, söz konusu algıların milliyetçilik, ırkçılık ve erkeklik krizi ekseninde nasıl inşa edildiğini analiz etmeyi ve Türk erkeğinin kadınların eş seçimlerini denetleyen patriarkal bir otorite olarak dijital alandaki yeniden konumlanışını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Çalışma, spesifik olarak Afrikalı erkek göçmenler ile Türk kadınları arasında kurulan sınır-ötesi evliliklere odaklanmaktadır. Özellikle son yıllarda Türkiye'nin izlediği Afrika Açılımı² politikaları ve derinleşen diplomatik ilişkilerle paralel olarak sayıları artan Sahraaltı Afrikalı göçmenler, toplumsal görünürlükleri ve medyatik temsilleri açısından incelenmeye değer özgün bir alan oluşturmaktadır.

Şüphesiz Türkiye'de sınır-ötesi evlilikler, sadece Afrikalı göçmenlerle sınırlı ve yeni bir olgu değildir. Tarihsel perspektiften bakıldığında, 1990'lar sonrası eski Sovyet bloğu ülkelerinden gelen kadınlarla yapılan evlilikler (literatürdeki yaygın adıyla Rus gelin fenomeni) veya günümüzde sayısal çoğunluğu oluşturan Suriyeli göçmenlerin evlilik pratikleri literatürde geniş yer bulmuştur³. Ancak Afrikalı damatlar, literatürde yeterince ele alınmamış bakir bir alandır. Sayısal olarak Suriyeli veya Afgan nüfusa kıyasla daha küçük bir grubu temsil etseler de Afrikalı göçmenlerin gerçekleştirdiği evlilikler, fenotipik görünürlükleri ve kültürel mesafeleri nedeniyle medyada orantısız bir gündem yaratmakta; halk nezdinde kutuplaştırıcı tepkilere rastlanmaktadır. Bu nedenle, sayıların ötesine geçerek; bu evliliklerin medyadaki yansımalarını ve bu yansımalarla getirilen yorumları analiz etmek, Türkiye'deki değişen yabancı algısını, göçmen karşıtlığını ve milliyetçi eril anksiyeteyi anlamak adına elzemdir.

² Ayrıntılı bilgi için bkz. Tepeciklioğlu ve Tepeciklioğlu, 2021; Özkan ve Akgün, 2010; Donelli, 2022; Langan, 2017.

³ Örnek çalışmalar için bkz. Deniz ve Özgür, 2021; Deniz ve Özgür, 2022; Deniz, 2018; Filyeva Erkeç, 2017; Ekiz-Gökmen, 2011; Özdener, 2018; Doğanay, 2020.

Makalede ele alınan Afrikalı erkek-Türk kadın evliliklerini ifade etmede tercih edilen kavram sınır-ötesi evlilik (*cross-border marriage*) kavramıdır. Bu kavram, literatürde yabancı evlilikleri ifade etmede kullanılan karma (*mixed*), kültürler-arası (*intercultural*), uluslararası (*international*), ulus-ötesi (*transnational*), ırklar-arası (*inter-racial*) gibi çeşitli kavramlar arasından çalışmanın odağına uygun olarak seçilmiştir. Sınır-ötesi evlilik kavramı hem topluluk içi hem de topluluklar arası evlilikleri içermesi bakımından geniş bir kapsama sahiptir ve literatürdeki, ulusötesi, karma, kültürler-arası veya uluslararası olarak sınıflandırılan farklı evlilik türlerini de kapsayan bir kavram olarak görülebilir (Williams, 2012: 24-26).

Karma evlilik ya da ırklar-arası evlilik gibi kavramlar, grupları durağan ve sınırları kesin çizgilerle belirlenmiş yapılar olarak gören kültürel özcü bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Bu yaklaşım, bireylerin aynı anda birden fazla gruba ait olabileceği gerçeğini göz ardı ederek, onları keskin sınırlarla ayırıştırır. Bu nedenle; kültür veya din farklılıklarını, sınıf veya ilgi alanları gibi benzerliklerden daha öncelikli tutmak, çiftlerin paylaştığı ortak zemini anlamada yetersiz kalabilir (Williams, 2010: 10). Bu kapsamda, *sınır-ötesi evlilik* kavramı, Williams'ın (2010, 2012) çizdiği bu spesifik anlamdan hareketle, Afrika'dan Türkiye'ye üniversite eğitimi ya da iş amacıyla gelen Afrikalı erkeklerin, Türkiye'ye geldikten sonra tanıştıkları Türk vatandaşı kadınlarla yaptıkları evlilikler bağlamında ele alınmaktadır.

Sınır-ötesi evlilik kavramı, eşlerden birinin veya her ikisinin formel bir statüden ya da vatandaşlıktan yoksun olduğu, yani devlet tarafından “göçmen” olarak sınıflandırıldığı evlilikleri tanımlamada kullanılabilir. Terim aynı zamanda etnik veya kültürel farklılığı sorunsallaştırmaktan kaçınarak, bunun yerine dışsal yapıların rolünü vurgulaması açısından önemli bir teorik avantaj sunmaktadır (Williams, 2012: 23-25). Bu bağlamda kavram, çalışmanın odağındaki milliyetçilik, ırkçılık ve erkeklik kesişimini anlamlandırmak için kritik öneme sahiptir. Zira devletin çizdiği “sınır”, sadece hukuki bir çizgi değil, aynı zamanda milliyetçi söylemin korumaya çalıştığı sembolik bir sınırdır. Sosyal medyada Afrikalı-Türk evliliklerine gösterilen tepkiler, sınırın ihlal edildiği algısı üzerinden şekillenmekte; milliyetçilik ve erkekliğin iç içe geçtiği bir savunma mekanizmasını görünür kılmaktadır.

Ek olarak, bu çalışmanın odak noktası yalnızca sahip olunan/olunmayan farklı vatandaşlık statülerinden kaynaklanan yasal veya bürokratik süreçler üzerinden ele alınan evlilikler değildir. Sınır-ötesi evlilikler bu çalışmada yalnızca devlet-çift ilişkisi bağlamında değil, aynı zamanda gündelik yaşam, kültürel etkileşim ve toplumsal algı düzeylerinde çok katmanlı bir olgu olarak incelenmektedir. Yuval-Davis'in (1997: 45) vurguladığı üzere, evlilik aynı zamanda, ulusal kimliğin, kolektif aidiyetin ve kültürel sınırların inşa edildiği bir kurumdur. Bu perspektif, evliliğin kimliklerin, normların ve toplumsal

hiyerarşilerin yeniden üretildiği çok katmanlı bir yapı olduğunu ortaya koyar. Yuval-Davis'in ifade ettiği tüm bu kültürel sınırlar veya ulusal aidiyet gibi kavramlar uluslararası göç süreçleriyle kesiştiğinde daha da belirginleşir. Evliliğin söz konusu kesişim noktasında aldığı yeni biçimler bu makalenin de odağı olan sınır-ötesi evlilikleri oluşturmaktadır. Dolayısıyla, sınır-ötesi evliliklerin yasal statüden başlayarak dil, din, etnik kimlik ve toplumsal cinsiyet gibi farklı kimlik alanlarına kadar uzanan bir dizi sosyal ve kültürel zorluk içerdiği savunulmaktadır. Evlilik pratiği, yalnızca yasal bir birliktelik değil; aynı zamanda göçmenin “yabancı” kimliğiyle karşı karşıya geldiği ve bu kimliğin toplumsal düzeyde sürekli olarak yeniden üretildiği bir alan olarak ele alınmıştır.

Bu çalışmada “erkeklik”, Kimmel, Hearn ve Connell'in (2005: 3) tanımladığı üzere; sosyal olarak inşa edilen, zaman ve mekâna göre değişebilen, cinsiyetlendirilmiş iktidar ilişkileriyle iç içe işleyen; sınıf, ırk ve yaş gibi sosyal ayrımlarla kesişimsel bir düzlemde sorgulanması gereken bir olgu olarak ele alınmaktadır. Erkeklik çalışmalarının bu üç büyük isminden hareketle, verilerden elde edilen tepkiler analiz bölümünde üç ana eksenle tartışmaya açılmaktadır. İlk olarak, Türk kadınları ve Afrikalı erkekler arasındaki evliliklere gösterilen tepki; Connell'in “hegemonik erkeklik” kavramı çerçevesinde, yerli erkeğin statü kaybı ve “öteki” ile girdiği rekabet üzerinden okunmaktadır. Burada, literatürdeki milliyetçilik tartışmalarına paralel olarak, “ulusun bekası” ile “erkekliğin bekası”nın nasıl eşdeğer tutulduğu ve milliyetçi anksiyetenin nasıl maskülen bir karaktere büründüğü incelenmektedir. İkinci olarak; siyah bedeninin “hastalık”, “suç” ve “aşırı cinsellik” imgeleriyle patolojikleştirilmesi; sömürgeci ve oryantalist stereotiplerin Türkiye bağlamındaki “ırksallaştırılmış cinsellik” inşasında nasıl karşılık bulduğu üzerinden analiz edilmektedir. Üçüncü ve son olarak ise, Jeff Hearn'ün (2004) kavramsallaştırdığı “erkeklikten erkeklere” (*from masculinity to men*) çerçevesinden hareketle, erkeklerin kadınlar üzerindeki denetimi sosyal medyadaki linç pratiklerinin, kadın bedeni ve tercihleri üzerinde nasıl bir tahakküm mekanizmasına dönüştüğü analiz edilmektedir.

Makalede kullanılan bu üç çerçeve bağlamında bu çalışma, ele alınan sınır-ötesi evliliklerin yalnızca ırkçılık veya yalnızca cinsiyetçilik gibi tek boyutlu bir analizle kavranamayacağını vurgulamaktadır. Crenshaw (1989: 139) siyah kadınların karşılaştıkları deneyimleri sadece ırk ya da cinsiyet ayrımcılığı sınırları içerisinde değil de bunların kesişimlerinin etkisine bakmak gerektiğini vurgulamaktadır. Yani ırkçılık ve cinsiyetçiliğin kesişimi, Siyah kadınların yaşamlarını öyle biçimlerde etkiler ki, bu etkiler kadın, ırk ya da toplumsal cinsiyet boyutlarına ayrı ayrı bakılarak bütünüyle kavranamaz. Hatta bu düşüncelerini geliştirerek siyahi kadınlara yönelik şiddetin yapısal ve politik boyutlarını nasıl şekillendirdiğini de incelemektedir (Crenshaw, 2013: 8). Bu bağlamda kesişimsellik; çalışmada ele alınan Afrikalı göçmen erkeklerin maruz kaldığı ırkçı

ve cinsiyetçi saldırıları çözümlemede etkili bir analitik araç sunmaktadır. Afrikalı erkekler, “siyahi” ve “göçmen” kimliklerinin kesişiminde çok boyutlu bir ötekileştirmeye maruz kalırken; sahip oldukları erkeklik kimliği de paradoksal bir biçimde ulusal bütünlüğe yönelik bir tehdit olarak kodlanmaktadır. Bu durum, söz konusu özneleri çok katmanlı bir eşitsizlik ve mücadele ağının içine hapsedmektedir. Sosyal medya yorumlarında da gözlemlendiği üzere, evliliklere yönelik tepkiler; erkeklik, milliyetçilik ve ırkçılığın iç içe geçtiği söylemlerden beslenmektedir.

1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Literatürde, Afrikalı göçmen erkeklerin sınır-ötesi evliliklerine odaklanan çalışmaların sayısı oldukça kısıtlıdır. Bu çalışma, söz konusu evliliklere yönelik geliştirilen milliyetçi ve cinsiyetçi tepkileri analiz ederek, hem sosyal medya incelemelerine katkı sunmayı hem de Afrikalı göçmen topluluğuna dair literatürdeki boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Akademik gerekliliğin yanı sıra, Türkiye’nin sürekli gündeminde olan göç olgusu da çalışmanın şekillenmesinde belirleyici bir rol oynamıştır. Her ne kadar göç istatistiklerinde ilk sıraları Suriyeli ve Afgan sığınmacılar paylaşırsa da Türkiye’de hatırı sayılır bir Afrikalı göçmen nüfusu bulunmaktadır. Afrikalı göçünün yoğunlaştığı Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) iktidarı döneminde, tırmanan göçmen karşıtı tutumlar bu grubu da hedef almıştır. Nitekim Karabük Üniversitesi olayları⁴ ve Ankara’daki Saab Restoran vakası⁵ gibi medyatik gelişmeler, söz konusu karşıtlığı tetikleyen somut örneklerdir. Bu olumsuz olayların yanı sıra, Afrikalı-Türk çiftlerin devlet televizyonlarındaki Alişan ile Hayata Gülümse⁶ gibi gündüz kuşağı programlarına konuk edilmeleri, bu grubun paradoksal bir biçimde yüksek magazinelle görünürlüğe sahip olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, Afrikalı göçmenler Türkiye’de sık sık gündem olmakta; eğitim ve iş gibi kamusal alanlardan evlilik gibi mahrem alanlara kadar uzanan geniş bir yelpazede göçmen karşıtı saldırıların hedefi olabilmektedir. Bu çalışma, tam da bu dinamikleri çözümlemek amacıyla odağına Afrikalı göçmen erkekleri almaktadır.

⁴ Karabük Üniversitesi’nden bazı öğrencilerin Afrikalı bireylerle yaşadıkları ilişkiler üzerinden HPV ve HIV gibi cinsel yolla bulaşan hastalıklarla ilişkilendirilmeleriyle ortaya çıkan tartışmalarla yayılan haberler Afrikalı öğrenciler arasında ciddi bir tedirginlik yaratmış; aynı zamanda belirli bir etnik grubun açıkça hedef gösterildiği nefret söylemlerinin yayılmasına zemin hazırlamıştır (Hürriyet, 2024).

⁵ Ankara’daki Sümer Sokak’ta Somalili göçmenler tarafından işletilen Saab Restoran, 2021 yılında sistematik polis baskıları ve ayrımcı uygulamalar sonucunda önce sarı, kırmızı ve yeşil renklerden oluşan tabelası beyaza boyanmasıyla görünürlüğü azaltılmış, ardından devam eden müdahalelerle tamamen kapatılmıştır (Gazete Duvar, 2022).

⁶ TRT 1’de hafta içi her gün yayınlanan Alişan ile Hayata Gülümse isimli program, bir dönem yabancı evlilik yapan çiftlere, özellikle de Afrikalı-Türk çiftlere geniş yer ayırmıştır. Programa çok sayıda Afrikalı damat konuk edilmiş; bu birliktelikler romantize edilerek, eğlenceli bir üslupla izleyiciye aktarılmıştır. Örnek yayınlar için bkz. Alişan ile Hayata Gülümse TRT, 2023, 2024a, 2024b.

Çalışma, kurumsal medya anlatısı ile tabandaki kullanıcı pratikleri arasındaki söylemsel farka dikkat çekerek, özellikle kullanıcı kaynaklı söylemi merkeze almaktadır. Bu tercih doğrultusunda, yeni medya platformlarının en dinamik örneklerinden biri olan X kullanılarak analiz yapılmaktadır. Yeni medya; kitap, televizyon ve radyo gibi geleneksel araçlardan farklılaşan; sayısal, etkileşimsel ve ağ tabanlı iletişim ortamlarını ifade eder (Binark, 2014: 19). Geleneksel kitle iletişiminde “alıcı” konumundaki bireyin geri bildirimi sınırlıyken; X gibi yeni medya ortamlarında izleyici/okur, metni bizzat yeniden üreten aktif bir özneye dönüşür (Binark, 2014: 22). Bu bağlamda, makaleye konu olan yorumlardaki milliyetçi ve cinsiyetçi ifadeler; var olan toplumsal normların ve önyargıların dijital alanda tekrar üretildiği, Butlercı bir ifadeyle performe edildiği (Butler, 1990) edimler olarak ele alınmıştır.

Manuel Castells’e (2016) göre, internet ve sosyal medya ile iletişim yapısı kökten değişmiş; bireylerin kendi mesajlarını küresel ölçekte yayabildiği “kitlel öz-iletişim” (*mass self-communication*) çağına girilmiştir. Castells bu dönüşümü şöyle ifade eder:

...kitle iletişimi, ağırlıklı olarak tek yönlü olmuştur. Ama internetin yayılmasıyla birlikte, gerçek zamanda ya da seçilmiş bir zamanda, amaçlanan iletişim pratiğinin özelliklerine bağlı olarak bir noktadan diğerine iletişim, dar alanlı yayın ya da geniş alanlı yayın seçeneklerini kullanarak birçok kişinin birçok kişiye mesaj gönderme yetisinin damgasını vurduğu, etkileşime dayalı yeni bir iletişim biçimi doğmuştur. Tarihsel olarak yeni olan bu iletişim biçimine kitlel öz iletişim (*mass self-communication*) diyorum. Kitlel iletişimdir çünkü YouTube’da yayımlanan bir video, birkaç web kaynağına RSS linkleri veren bir blog ya da hacimli bir e-posta listesine gönderilen bir mesaj gibi küresel bir takipçi kitlesine ulaşma potansiyeline sahiptir. Aynı zamanda öz iletişimdir, çünkü mesajı kişinin kendisi üretir, olası alıcıları kişinin kendisi tanımlar... (Castells, 2016: 91)

Özetle, çalışmada veri kaynağı olarak X yorumlarının seçilmesinin temel nedeni, bu mecranın basit birer kişisel reaksiyondan ziyade, milliyetçilik ve erkeklik kesişimindeki göçmen karşıtı söylemlerin dolaşıma sokulduğu ve yeniden üretildiği kolektif bir alan olmasıdır. Günümüzde bireysel içeriklerin ve içeriklere gelen yorumların geleneksel medya manşetleri kadar etki yaratabildiği göz önüne alındığında, platformun gündemi belirleme gücü yadsınamaz. Özellikle Türkiye’de 2015 yılında %17 olan kullanım oranının 2022’de %69,6’ya yükselmesi (Sosyal Veri, 2024), bu mecranın marjinal bir tartışma alanı olmaktan çıkıp toplumsal kapsayıcılığını gözler önüne sermektedir.

Araştırmanın verileri “Afrikalı damat”, “siyahi damat”, “Türk kadın Afrikalı erkek”, “demografik yapı”, “soyun bozulması” veya “asimilasyon” gibi temel izlekleri temsil eden anahtar kelimeler aracılığıyla derlenmiştir. Veri

toplama süreci, X'in kurulduğu 2006 yılından başlanarak günümüze kadar olan paylaşımları kapsamaktadır. Ancak ilgili dönem içerisinde X platformunun 18 Mart 2014 ve 3 Nisan 2014 tarihleri arasında, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın (TİB) idari kararıyla erişime engellenmesi nedeniyle, söz konusu tarih aralığı kapsam dışı bırakılmıştır. Veri setinin oluşturulmasında; etkileşim oranları (beğeni, yorum, alıntı) en yüksek olan ve dijital ortamda geniş çaplı bir kamusal tartışmayı tetikleyen spesifik vakalar merkeze alınmıştır. Araştırmanın kapsamı gereği, analiz sürecinde yalnızca reaktif (olumsuz) yorumlar veri olarak alınmıştır. Her ne kadar incelenen *tweet* zincirlerinde sınır-ötesi evlilikleri olumlayan veya ırkçı söylemlere karşı çıkan karşı-anlatılar mevcut olsa da çalışmanın temel sorunsalı olan erkeklik hiyerarşisi ve milliyetçi söylemi ortaya koyabilmek adına stratejik bir örneklem seçimine gidilerek sadece reaktif tepkiler tasnif edilmiştir. Ek olarak; çalışma kronolojik bir döküm sunmaktan ziyade, dijital alanda yankı uyandıran ve toplumsal alımlanmayı temsil eden kritik vakalara odaklanmaktadır. Dolayısıyla, zaman aralığından bağımsız olarak, nitel vaka analizi yöntemiyle alımlanma biçimlerine ve söylemsel derinliğe odaklanılmıştır.

Veriler, hem haber kaynaklarının paylaşımları altındaki yorumlardan hem de bireysel kullanıcıların bu evliliklere dair ürettiği içeriklere gelen yorumlardan derlenmiştir. Bu bağlamda çalışma, söylemi iki farklı boyutta ele almaktadır: Birincisi, konuyla ilgili haber içeriklerine yönelik gelişen reaktif (tepkisel) yorum zincirleri; ikincisi ise kullanıcıların konuyu doğrudan gündemleştirdiği ve kendi zaman tünellerinde ürettikleri özgün *tweet* paylaşımları ve bunlara gelen zincirleme yorumlar. Çalışma kapsamında ele alınan yorumlar kullanıcıların özgün ifadelerini ve dilsel pratiklerini olduğu gibi yansıtmak amacıyla yazım yanlışları orijinal halleriyle sunulmaktadır. Elde edilen veriler ışığında çalışmanın örneklemini oluşturan başlıca evlilik anlatıları şunlardır: Ankaralı gelin-Tanzanyalı damat, Konyalı gelin-Senegalli damat, Kamerunlu damat, Batmanlı gelin-Nijerli damat, Kongolu damat, Çadlı damat adayı, Nijerya kralının oğluyla evlenen Türk kadını. Söz konusu evlilik örneklerine yönelik tepkiler; çalışmanın teorik çerçevesiyle uyumlu olarak analiz edilmektedir.

Aşağıda çalışma kapsamında oluşturulan tabloda, zaman aralığından bağımsız olarak, ele alınan evlilik örneklerine dair X çerçevesinde bulunan görüntülenme, yorum, beğeni ve yeniden paylaşım sayıları gösterilmektedir.

Tablo.1: İncelenen Vakalara/İçeriklere Ait Sosyal Medya Etkileşim Verileri

Vaka/İçerik Başlığı	Kaynak Hesap	Görüntülenme	Yorum	Beğeni	Yeniden Paylaşım
Kongolu damat	Kullanıcı1	4.800.000	309	743	791
Çadlı damat (adayı)	jargon	1.600.000	331	527	262
Tanzanyalı Damat	23 Derece	851.000	392	721	105
Nijerli Damat	DarkWeb Haber	737.400	188	713	88
Kamerunlu Damat	Aykırı	635.800	486	809	162
Senegalli Damat	23 Derece	136.200	98	173	19
Nijeryalı Damat	Kullanıcı 2	36.000	50	177	7
TOPLAM ETKİLEŞİM	-	~8.796.400	1.854	3.863	1.434

Not: Tablo, elde edilen X verileri ile hazırlanmıştır.

Ele alınan Tanzanya, Kongo ve Nijer gibi Sahra Altı Afrika ülkeleri, TÜİK'in 2025 evlilik istatistikleri gibi resmi veri tabanlarında ismen yer almamaktadır. Çeşitli Afrika ülkelerinden gelen göçmenlerin yapmış oldukları sınır-ötesi evlilikler, devletin nicel verilerinde “Diğer” kategorisine atılarak homojenleştirilmiş ve görünmez kılınmıştır. Dolayısıyla devlet aygıtı için onlar “Nijerli” veya “Kongolu” değil, “Diğer” ya da “Afrikalı”dır. Resmi istatistiklerde görünmez olan bu evlilikler, sosyal medyada tam tersi bir dinamikte görünür hale gelmektedir. Bu bağlamda, evliliklere yönelik toplumsal algının, resmi verilerin veya demografik gerçekliklerin çok ötesinde, nitel bir “öteki” inşası üzerinden şekillendiği görülmektedir. Bu nedenle, sayıların ötesindeki bu söylemsel alanı anlamak için nicel veriden ziyade, bu çalışmada yapıldığı gibi nitel vaka analizine ihtiyaç duyulmaktadır.

Zhou (2024), Çin sosyal mediasındaki Siyah karşıtlığı ile toplumsal cinsiyet geriliminin, Çinli erkekliğin krizi ve mağduriyeti üzerinden nasıl kesiştiğini incelediği çalışmada; Çinli kadınların Siyah göçmenlerle yaptıkları evlilikleri dört temel tema etrafında ele almıştır. Yazar bu analizini; “Vatan hainleri”, “Kadın kullanıcıların bir yanıt olarak beyaz erkekleri romantize etmesi”, “Patolojikleştirilen (hastalıkla ilişkilendirilen) ve cinselleştirilen Siyah erkekler” ve “Çin soyunun sürdürülmesinde cinsiyetlendirilmiş ayırım” başlıkları altında detaylandırmıştır. Çinli erkeklerin devlete ve feminist kadınlara olan öfkelerini, en savunmasız gördükleri grup olan Siyah erkekler üzerinden getirdiklerini iddia eden Zhou (2024), ataerkil ırkçılığın, bir erkeklik restorasyonu aracı haline geldiğini vurgulamaktadır. Afrikalı göçmen erkeklerin Türkiye’de yaptığı evliliklerde de benzer bağlamlar kurulabilmektedir. Bu çalışmada, Zhou’nun (2024) çalışmasının aksine “yabancı erkekler”le evlenen kadınlara gelen eleştirel

tepkiler ele alınmaktadır. Bu bağlamda, Afrikalı erkek göçmenlerin evliliklerine dair paylaşımlara gelen reaktif tepkiler, Zhou'nun (2024) çalışmasından ilhamla ve Türkiye bağlamına özgü bir biçimde, üç farklı başlıkta analiz edilmektedir: (a) Hegemonik Erkeklik ve Milliyetçi Anksiyete, (b) Irksallaştırılmış Cinsellik ve Patolojikleştirme, (c) Kadın Bedeni Üzerinde Patriyarkal Denetim.

Sınır-ötesi evlilikler literatürü, uzun yıllar boyunca yoğun bir şekilde “mağdur gelinler” (Rus gelin, ithal gelin vb.) söylemi etrafında şekillenmiş ve kadın göçmenlerin deneyimlerine odaklanmıştır (Constable, 2003; Castles ve Miller, 2003). Ancak, sınır-ötesi evliliklerde iktidar ilişkileri ve göçmenlik deneyimi sadece kadınlar için değil, “damatlar” için de krizler ve kırılganlıklar üretmektedir (Charsley, 2005: 381). Bu çalışmada seçilen Afrikalı damatlar örneği, literatürdeki eksik kanaldan hareketle, odağını kadınlardan erkek göçmenlerin deneyimlerine ve bu deneyimlerin kamuoyundaki yansımalarına çevirmektedir.

Son yıllarda erkeklik çalışmalarının etkisiyle erkek göçmenlerin evlilik deneyimlerine odaklanan araştırmalar artış göstermektedir. Örneğin, Appleby (2013), Japonya'daki beyaz Avustralyalı erkeklerin evlilik yoluyla Batılı erkeklik stereotiplerini nasıl müzakere ettiklerini; Cheng (2012) Singapurlu erkeklerin ekonomik araçlar üzerinden erkekliklerini nasıl kurduklarını inceler. Charsley (2005) ve Charsley ve Liversage (2015) Britanya'daki Pakistanlı ve Danimarka'daki Türkiyeli damatların yaşadığı iktidar gerilimlerine ve kırılganlıklarına odaklanarak, literatürdeki “kadın odaklı” bakış açısını dengeler. Literatürdeki bazı çalışmalarda, göçmen erkeklerin (özellikle Afrika ve Orta Doğu kökenlilerin) medya ve kamu söylemlerinde “tehlikeli”, “ataerkil” ve “şiddete eğilimli” figürler olarak sunulduğu ve hâkim erkeklik biçimlerine erişemediklerinde toplumsal hiyerarşide aşağı konumlandırıldığı görülmektedir. Örneğin, Sverdljuk (2015) Norveç bağlamındaki çalışması, Afrika ve Orta Doğu kökenli erkeklerin toplumsal cinsiyet, cinsellik ve etnisite bağlamında nasıl temsil edildiklerini inceler. Khosravi (2009: 597) ise İsveç'teki İranlı erkek göçmenlerin ilkel erkekliği”ni İsveç'in “medenî erkekliği” karşısında kuran medya söylemlerine odaklanarak etnik kimlik ve toplumsal cinsiyet kimliği arasındaki etkileşimi incelemektedir.

Özetle, spesifik olarak Afrikalı erkek göçmenlere dair literatür incelendiğinde, konunun ırklar arası evlilikler, milliyetçilik ve toplumsal cinsiyet - biyopolitika- ekseninde tartışıldığı görülmektedir. Literatürde, özellikle Çin bağlamında yapılan çalışmalar, Türkiye'deki durumla çarpıcı benzerlikler taşımaktadır. Çin'de Afrikalı nüfusun artışı medyada “siyah istilası” (*black invasion*) olarak adlandırılmakta; Afrikalılar suç, uyuşturucu ve hastalıklarla (AIDS, Ebola) ilişkilendirilerek patolojik hale getirilmektedir (Loeb vd., 2022; Hood, 2013). Castillo (2020) ve Frazier ve Zhang (2014), Çinli kadınlarla Afrikalı erkeklerin evliliklerinin “ulusal saflığa” ve “Çin kanına” bir tehdit olarak

algılandığını, ırksal milliyetçiliğin toplumsal cinsiyet ideolojileriyle iç içe geçtiğini ortaya koymaktadırlar. Wang (2013), Çinli-yabancı evliliklerinin medya sunumlarını inceleyerek, bu birlikteliklerin kamusal alanda nasıl temsil edildiğini analiz eder. Çin dışındaki Afrikalı göçmenleri ele alan örneklerde de örneğin Fransa'daki Senegalli öğrenciler (Neveu Kringelbach, 2015) veya İspanya'daki Afrikalı göçmenler (Rodriguez-García, 2006) üzerine yapılan çalışmalar, evliliklerin yasal statü, sınıf ve kültürel çatışmalar ekseninde şekillendiğini göstermektedir.

Türkiye bağlamında mevcut çalışmalar çoğunlukla “yabancı gelinler” ve onların sosyolojik uyum süreçleri üzerine yoğunlaşmıştır.⁷ Ek olarak, ülke içindeki Türk-Kürt, Alevi-Sünni veya gayrimüslim-Müslüman karma evlilikleri üzerine yapılan çalışmalarda (Beylunioğlu ve Kaymak, 2021; Tulum-Akbulut vd., 2023), evlilikler tıpkı Afrikalı bir göçmen erkek ya da Rus bir göçmen kadınla yapılan evliliklerde olduğu gibi “biz-onlar” ayrımını üretebildiği gözlemlenebilmektedir. Bu araştırmalar, sınır-ötesi evliliklerde de benzer biçimde işleyen kimlik, aidiyet ve toplumsal kabul dinamiklerini anlamak açısından önemli bir karşılaştırma alanı sunmaktadır.

Türkiye'deki Afrikalı göçmen erkeklerin özgül durumunu açıklamakta literatürde büyük bir boşluk dikkat çekmektedir. Türkiye-Somali ilişkilerinin gelişmesiyle birlikte Somalili göçmenlere veya genel olarak Afrikalı öğrencilere dair çalışmalar (bkz. Baş, 2025; Şahin, 2022; Kavak, 2025) artsa da bu grubun gerçekleştirdiği evliliklerin toplumsal alanda nasıl alımlandığı konusu bakir bir alandır. Mevcut literatürde bu konuya en yakın örnek, Sahra-altı Afrikalılar ile Türkler arasındaki evliliklerin medya temsiliyi inceleyen Babürşah (2024) ile Basmacı ve Babürşah'ın (2024) çalışmalarıdır. Ancak bu çalışma, odak noktasını medya içeriklerinin kendisine, yani “temsil” boyutuna yöneltmiştir. Ayrıca, söz konusu çalışmada çiftlerin tanışması, görüşmesi, evlilik kararındaki etkenler, yabancı evliliklerde kültür ve din faktörünün önemi gibi konulara da odaklanılmış; evliliklerin Türk medyasında nasıl temsil edildiğine değinilerek haberlerin veriliş şekillerinde pozitif bir dil kullanıldığı tespit edilmiştir (Basmacı ve Babürşah, 2024: 112). Bu makale ise, odağını “temsil”lerden ziyade bu içeriklere gelen kullanıcı tepkilerine, yani “alımlanma” boyutuna kaydırmaktadır.

Özetle çalışma, literatürde nispeten ihmal edilen bir alan olan Afrikalı göçmen erkeklerin evliliklerine yönelik dijital tepkileri odağına almaktadır. Bu doğrultuda çalışma; Türk erkeğinin “patriarkal bir otorite” olarak konumlanması ve hegemonik erkeklik krizi üzerinden şekillenen, milliyetçi anksiyete ile eklemlenmiş söylemleri sorunsallaştırarak literatüre özgün bir katkı sunmayı amaçlamaktadır. Afrikalı damatlara yönelik sosyal medya tepkileri analiz

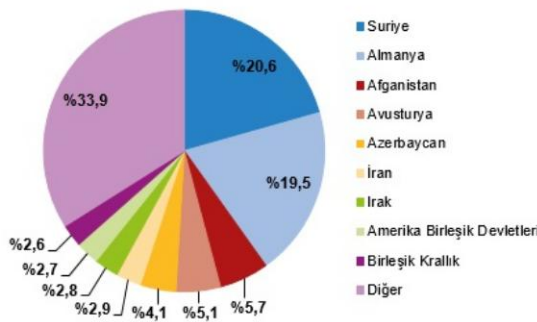
⁷ Örnek çalışmalar için bkz. Düğmez (2024); Hu (2022); Özdener (2018)

edilirken; ırkçılık, milliyetçilik ve cinsiyetçiliğin kesişimsel ilişkisinden doğan (Crenshaw, 1989) göçmen karşıtı tutumlar ile “Türk erkekliğinin” içinden geçtiği hegemonik kriz tartışmaya açılmaktadır.

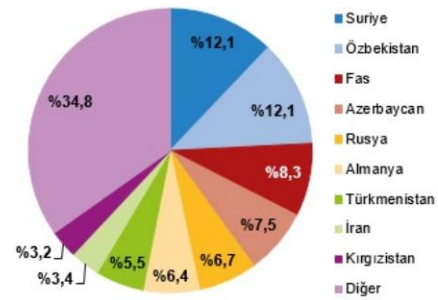
2. TÜRKİYE’DE SINIR ÖTESİ EVLİLİKLER, AFRİKALI GÖÇMENLER VE SOSYAL MEDYA

Türkiye’de toplam evlenmeler içinde yabancı kişiler ile evlenmeler incelendiğinde, yabancı damatların sayısı 2024 yılında 5 bin 923 olup toplam damatların %1,0’ını oluştururken yabancı gelinlerin sayısı 29 bin 115 olup toplam gelinlerin %5,1’ini oluşturmaktadır (TÜİK, 2025). Aşağıdaki grafiklerde de görüldüğü üzere, Türkiye’de gerçekleşen yabancı evlilik oranlarında yabancı damatlarda ilk üç sırayı Suriye, Almanya ve Afganistan; gelinlerde ise Suriye, Özbekistan ve Fas uyruklu vatandaşlar oluşturmaktadır (TÜİK, 2025).

Uyruklarına göre yabancı damatların oranı, 2024

Uyruklarına göre yabancı gelinlerin oranı, 2024

Türkiye’ye yönelik göç hareketliliğiyle birlikte, medyaya yansıyan yabancı evlilik haberlerinin sayısı artmış; “yabancı gelin” ve “yabancı damat” figürleri toplumsal hafızada yer etmeye başlamıştır. Kimi zaman ötekileştirilen, kimi zaman ise büyük bir misafirperverlikle karşılanan bu “yabancı eş” temsilleri, popüler kültür ürünlerinde ve özellikle televizyon dizilerinde sıkça işlenmiştir. “Danimarkalı Gelin” (1993), “Sara ile Musa” (1995) ve özellikle bir döneme damgasını vuran “Yabancı Damat” (2004-2007) gibi yapımlar, doğrudan bu evlilikleri anlatının merkezine taşımıştır. Bunun yanı sıra, “Akasya Durağı” adlı TV dizisindeki Afrikalı damat *Obayana*, “En Son Babalar Duyar” dizisindeki *Rafi Maranga* veya “İkinci Bahar”daki Amerikalı *Timothy* gibi yan karakterler de bu kültürel karşılaşmanın ekranlardaki tanındık yüzleri haline gelmiştir. İlginin boyutu o kadar yüksektir ki, kurgusal yapımların ötesinde, bu temaya özgü “Yabancı Gelin” (2008) veya “Elin Oğlu” (2015-2016) gibi *reality-show* formatındaki televizyon programları dahi izleyiciyle buluşmuştur.

Türkiye mediasındaki bu popüler ve magazinel temsiller içerisinde, Afrikalı göçmenlerin konumu kendine özgü bir dinamik barındırmaktadır. Türkiye’de “yabancı eş” algısı, göçmenin kökenine göre hiyerarşik bir farklılaşma

göstermekte; Avrupa veya Amerika'dan gelenler ile Asya veya Afrika'dan gelenler toplumsal hafızada aynı kategoride kodlanmamaktadır. Örneğin Ender ve Bradshaw (2019) çalışmalarında, ekseriyeti Batılı ve beyaz erkeklerden oluşan yabancı damatların “enişte” sıfatıyla toplumsal kabul gördükleri dikkat çekmektedir. Bu noktada, “yabancı”nın “enişte” olarak benimsenmesi için; damadın kökenine ve ırkına bağlı olarak toplumsal kabulün sınırlılığı ve hiyerarşik seçiciliği gün yüzüne çıkmaktadır.

Afrikanlı göçmenler, kültürel mesafelerinin yanı sıra özellikle ten renklerinin yarattığı farklılık nedeniyle bu ayrımın en keskinleştiği noktada durmaktadır. Altay (2020), popüler kültürde Siyah bedenlerin görünürlüğüne odaklandığı çalışmada, bu temsillerin tarihsel köklerine ve üretilen stereotiplere dikkat çeker. Bu bağlamda öne çıkan en baskın figür, Yeşilçam sinemasından bu yana varlıklı ailelerin hizmetçisi olarak konumlandırılan, şiveli konuşması, yaşlılığı ve kilolu görünüşüyle karikatürize edilen “Arap Bacı” veya “bacı kalfa” tiplemesidir. Türkiye medyasındaki Siyah temsili sadece bu figürle sınırlı değildir. Altay'ın (2020) aktardığı üzere; Turist Ömer Yamyamlar Arasında (1970) filmiyle kurulan ilkel/yamyam imgesi, Tefik Gelenbe'nin canlandırdığı siyaha boyanmış (*blackface*) parodi karakterler, Eti Benim O (2013) reklamındaki dadı karakteri üzerinden yürütülen tartışmalar; Siyah beden nesneleştirildiği ve ötekileştirildiği tarihsel sürekliliğin medyatik örneklerini oluşturmaktadır. Tarihsel süreçte Türkiye'deki Siyah bedeni temsili, “Arap Bacı” gibi tipler üzerinden ev içinde hizmetçi olarak konumlandırılması, bu öznelerin toplumsal bir tehdit içermeyen, zararsız ve komik figürler olarak algılanmasına neden olmuştur. Ancak bugün, siyahi bedenin “damat” kimliğiyle kamusal alanda belirmesi, söz konusu hiyerarşik dengeyi bozarak bu temsili bir tehdit unsuruna dönüştürmektedir. Söz konusu Afrikanlı damatlar aşağılanan, cinselleştirilmiş bedene indirgenen ve karikatürize edilen bir konumda, yani Connell'in (2005) hiyerarşisindeki “tâbi kılınmış erkeklik” formuna yakın özneler konumuna gelmiştir. Afrikanlı erkeklerin evlilikleri ile hiyerarşi sarsılmış ve milliyetçi bir anksiyete ortaya çıkmıştır.

Türkiye medyasındaki bu stereotipik temsiller, sadece eğlence endüstrisinin bir ürünü olarak görülemez. Tayvan'daki “yabancı gelin” olgusu üzerine yaptığı çalışmada Hsia (2007), medyanın nesnellik maskesi altında devletin ve hâkim sınıfların çıkarlarını nasıl yeniden ürettiğini çarpıcı biçimde ortaya koyar. Medya, toplumsal sorunları tanımlarken alt sınıfları, kadınları ve Üçüncü Dünya'dan gelen yabancıları hedef tahtasına oturtarak cinsiyetçilik ve ırkçılığı yeniden üretir. Türkiye'de Afrikanlı damatlara yönelik sosyal medya tepkileri de benzer bir mekanizmayla işler. Tayvan'da “tehdit” olarak kurgulanan Güneydoğu Asyalı gelinlerin yerini, Türkiye bağlamında erkeklik krizini tetikleyen Afrikanlı damatlar

almaktadır. Dolayısıyla sosyal medyada dolaşıma giren bu imgeler, Hsia'nın tabiriyle “ulusal kaygı” inşasının yapı taşlarıdır (Hsia, 2007: 70-75).

3. TÜRKİYE'DE AFRİKALI DAMATLAR: ÖRNEKLER VE ANALİZ

Hegemonik Erkeklik ve Milliyetçi Anksiyete

Erkeklik verili değil kazanılan, kaybedilme tehlikesi her an var olduğu için nihai olarak asla elde edilemeyen bir statüdür. Böylece bir erkeğin erkekliğini ispatlaması, erkekliğini kaybetmeyle ilgili sürekli bir kaygıyı beraberinde getirir (Kandiyoti, 1997: 75).

Kandiyoti'nin vurguladığı bu kaygı, erkeğin toplumsallaşma sürecine içkin bir durumdur ve “erkeklik” etiketiyle büyümenin doğal bir sonucu olarak sürekli bir ispat zorunluluğunu ve panik halini beraberinde getirir. Ancak, bireysel düzlemdeki bu maskülen huzursuzluk, milliyetçi anksiyete ile eklemlendiğinde çok daha agresif ve savunmacı bir kimliğe bürünür. Bireysel olan kaygının yerini toplumsal kaygı almıştır. Söz konusu toplumsal endişe sınır-ötesi evliliklerde en çıplak haliyle kendini göstermektedir.

Hegemonik erkeklik kadınlarla ilgili olduğu kadar, eşcinseller, göçmenler veya etnik azınlıklar gibi baskın olmayan ve ikincil konuma itilmiş çeşitli erkeklik biçimleriyle ilgili olarak inşa edilmektedir (Connell, 1998: 245). Toplumsal cinsiyet çalışmaları literatüründe merkezi bir konuma sahip olan *hegemonik erkeklik* kavramı, belirli bir tarihsel ve toplumsal bağlamda meşruiyet kazanan ve diğer erkeklik biçimlerini tahakküm altına alan bir iktidar stratejisi olarak tanımlanmıştır (Connell, 1998).

Hegemonik erkeklik; tabi kılınmış (*subordinated*) erkekliklerden ayrılan, istatistiksel anlamda erkeklerin sadece bir azınlığı tarafından icra edilebilen normatif⁸ bir idealdir. Bu iktidar biçimi, kaba kuvvetten ziyade; kültür, kurumlar ve ikna süreçleri aracılığıyla elde edilen bir tahakküme dayanarak ataerkil sistemin meşruiyetini sağlar (Connell ve Messerschmidt, 2005: 832).

Connell (2005), egemen erkeklik değerlerinin nasıl inşa edildiğini ve diğer erkekliklerin bu düzene nasıl eklemlendiğini açıklamak amacıyla daha belirgin bir sınıflandırmaya gitmiştir. Bu doğrultuda; “tabi kılınan” (*subordinated*), “marjinalleştirilen” (*marginalized*) ve “işbirlikçi” (*complicit*) erkeklikler gibi kategoriler tanımlayarak, erkeklikler arasındaki hiyerarşik iktidar ilişkilerine açıklık getirmiştir (Connell, 2005).

⁸ Burada normatif olan “normallığın bir tanımı olarak değil ama toplumsal iktidarı elinde tutanların kabul etmeyi arzuladığı şeyin bir tanımı”dır (Connell, 1998: 83).

Bu çalışma bağlamında hegemonik Türk erkekliği; kendini hiyerarşik olarak Afrikalı erkeklerden üstün konumlandıran ve Türk kadınlarıyla yapılan evlilikleri doğrudan bir tehdit olarak algılayan söylemsel bir inşadır. Örneğin, Aykırı (2023) tarafından paylaşılan haberde, Kamerunlu damada yönelik “Afgan veya Suriyeliler ile evleneceklerine Afrikalılar ile evlensinler boşverin. Ben seviyorum Afrikalı insanları, yıllardır ülkemizdeler kendi hallerinde kimseyi rahatsız etmeden hayatlarını sürdürüyorlar.” yorumunu yapan bir kullanıcı bariz bir biçimde erkekler arası hiyerarşi kurmaktadır. Bu hiyerarşide Afrikalı damatlar, hiyerarşik olarak Suriyeli ya da Afgan erkeklerin üstünde yer almaktadır. Suriyeli erkekler istenmeyen bir pozisyona düşürülürken, Afrikalılar daha “uyumlu” veya “zararsız” şeklinde romantize edilmektedirler.

Hegemonik erkeklik, her zaman ve her yerde aynı olan değişmez bir kişilik tipi değildir. Aksine belirli toplumsal cinsiyet kalıpları dahilinde egemen konumu işgal eden erkekliktir (Connell, 2019: 150). Bu bağlamda, Afrikalı göçmen erkeklerin Türkiye’de gerçekleştirdikleri evliliklere yönelik toplumsal reaksiyonlar, hegemonik erkekliğin yaşadığı kriz ekseninde analiz edilmektedir. Söz konusu tepkiler; hegemonik Türk erkekliğinin, ‘karşıt/öteki’ olarak konumlandığı Afrikalı erkekliğe yönelik tehdit algısını yansıtmaktadır. Bu evlilikler, sadece ulusal sınırların bir ihlali olarak değil, aynı zamanda ulusun biyolojik ve kültürel üreticisi olan kadınların “kaybedilmesine” karşı gösterilen bir direnç olarak okunmaktadır.

Ulusun sürekliliği, büyük ölçüde kadınların doğurganlığı üzerinden kurgulanır. Anthias ve Nira Yuval-Davis’e (1989) göre kadınlar ulus-devlet süreçlerine katılırken “biyolojik yeniden üreticiler” ve ulusun sınırlarını çizen sembolik taşıyıcılar olarak görev almaktadırlar. Dolayısıyla, milliyetçi tahayyülde Afrikalı bir erkekle evlenen Türkiyeli kadın, bu sembolik sınırı ihlal ederek asli görevini yerine getirmemiş sayılmaktadır.

Örneğin, Tanzanyalı damat ve Türk geline dair paylaşılan “Türk gelin- Afrikalı damat evlilikleri yaygınlaşmaya devam ediyor. Son olarak Ankaralı bir kadın ile Tanzanyalı bir erkeğin evlenmesi sosyal medyada gündem oldu” (23 Derece, 2024a) başlıklı habere gelen kullanıcı yorumları, bu kaygıyı somutlaştırmaktadır: “Memleketin ırkını bozuyorlar kültürünü” ya da “Amaç Türkleri yok etmek diye düşünüyorum ve bizim kızlarımızda buna alet oluyor” gibi yorumlar milliyetçi anksiyetenin bir göstergesi olarak ulusal sınırların kadınlar üzerinden ele geçirilmesi kaygısını göstermektedir.

Türk erkeğinin yorumlarda açığa çıkan öfkesi, kadının bu “biyolojik üretici” rolünü bir “yabancı” ile üstelik hiyerarşik olarak aşağıda görülen bir “öteki” ile gerçekleştirmesine yöneliktir. Milliyetçi Türk erkekliğinin söz konusu evlilikler

karşısında ürettiği reaktif söylemler hegemonik erkekliğin krizini gözler önüne sermektedir.

Nagel'in (1998) vurguladığı üzere milliyetçilik zaten doğası gereği maskülen bir inşadır ve ulus, özünde bir "erkek kardeşler birliği" olarak kurgulanmıştır. Türkiye özelinde, Afrikalı göçmen erkeklerin evliliklerine yöneltilen tepkiler, tam da bu "erkeklik" ve "milliyetçilik" krizinin kesişim noktasında şekillenmektedir. Afrikalı erkeğin varlığı halihazırda bir "öteki" olarak kodlanırken; yerli kadınla gerçekleştirdiği evlilik, sembolik bir sınır ihlali ve hegemonik erkekliğe yönelik doğrudan bir tehdit olarak algılanmaktadır. "Biz burda Türk erkeği olarak evlenmeye çalışalım. Siz gidin elin afrikalılarıyla evlenin. Pes lan pesss." (Yeniçağ, 2024), "Tarihte Türkler başka bir ırkla evlilik yapmazdılar töre bozulmasın diye en son osmanlı da bu değişti o günden beri ülke bu halde" (23 Derece, 2024b) şeklindeki yorumlar, ulusal sınırların ihlali algısını tarihsel bir referansla pekiştirmektedir.

Bu çalışma kapsamında sosyal medya, hegemonik erkekliğin sadece yeniden üretildiği değil, aynı zamanda kriz anlarında restore edilmeye çalışıldığı bir mücadele alanı olarak öne çıkmaktadır. Türk kadınları ve Afrikalı erkekler arasındaki evliliklere yönelik dijital tepkiler, basit birer yorum olmanın ötesinde; sarsılan erkeklik statüsünü onarmaya ve ulusal sınırları yeniden tahkim etmeye yönelik kolektif bir hegemonya girişimi söylemi olarak okunabilir.

Li (2024: 266), Afrikalı-Çinli evliliklerinin sosyal medya temsillerini incelediği çalışmasında; Çinli erkeklerin olumlu figürler olarak sunulurken, Afrikalı erkeklerin büyük ölçüde insanlıktan çıkarılarak (*dehumanized*) eleştirildiğini belirtir. Bu yorumlar aracılığıyla, Afrika-Çin evlilikleri bağlamında "çelişkili erkeklik" ve "sürekli kadınlık" inşa edilmektedir. Li'ye (2024: 267) göre Çin'de Siyahlarla yapılan evliliklere yönelik karşıt söylemler, küresel sağ popülizmin yükselişinin bir parçasıdır, ancak Çin medyasına özgü yerel temsillerle yeniden biçimlendirilmiştir. "Ülkeni sev, ırkını koru ve yaşat. Mozambik'in çölünde kamıştan yapılmış baraklarda ana babasını ziyaret edersin el öpmeye artık" (23 Derece, 2024a) şeklindeki söylem; hegemonik Türk erkekliğinin Afrikalı damatları hem ulusal/ırksal varlığa yönelik bir tehdit olarak kodladığını hem de Afrika'daki yaşam alanlarını insandışılaştırarak (*dehumanized*) aşağıladığını açıkça ortaya koymaktadır.

Dünyada yükselen sağ popülizm dalgası ve göçmen karşıtı lider profilleri, Çin örneğindeki benzer bir biçimde Türkiye'de de karşılık bulmaktadır. Afrikalı göçmen evlilikleri özelinde yapılan "Bu işe bir tek ümit hocam dur diyebilir @umitozdog yardım et ne olur Türk ırkı kırılıyor" ve "Ümit Özdağ duymasın aq" (23 Derece, 2024a) gibi yorumlar, Ümit Özdağ figürünün bu bağlamdaki merkezi rolünü kanıtlar niteliktedir. Türkiye'deki sağ popülizmin simge ismi haline gelen

Özdağ, göçmenlere dair öne sürdüğü iddialarla sosyal medyada bir yankı döngüsü oluşturmuştur. Bu söylem biçimi, Türkiye’deki sığınmacı ve göçmen meselesini “Türkiye’yi bölmek isteyen dış güçler” klişesi üzerinden tek bir merkezde toplayarak ‘büyük resmi çözdüğü’ iddiasını taşımaktadır (Alpman, 2022: 92-93).

Ek olarak, Afrikalı-Türk evliliklerine yöneltilen eleştirilerde; bu birlikteliklerin doğal bir süreçten ziyade, dış kaynaklı ve planlı bir “operasyon” olduğu iddiası öne çıkmaktadır. Bu yaklaşım, bireysel evlilik tercihlerini ulusal bir tehdit algısına dönüştürerek, konuyu “komplo teorileri” zeminine taşımaktadır. Metropol haber (2023) ve Aykırı (2023) gibi haber sitelerinin X hesaplarındaki paylaşımlara gelen yorumlarda “demografik yapının bozulması”, “kurgu”, “operasyon” ve “propaganda” temaları sıklıkla işlenmektedir. Haber sayfaları dışında bireysel kullanıcıların da konuya dair kendi düşüncelerine zaman tünellerinde yer verdikleri görülmektedir. Örnek olarak, Kullanıcı 1 (2025) tarafından paylaşılan içerikte, sınır-ötesi evlilikleri “Harmony Projesi”⁹ şeklinde adlandırılan bir planın parçası olarak sunması dikkat çekicidir. İçeriğe gelen yorumlar, bireysel evlilikleri rızaya dayalı birliktelikler yerine, toplumu dönüştürmeyi hedefleyen “organize bir proje”, “operasyon” ve “küreselcilerin emirleri” olarak kodlamaktadır (Kullanıcı 1, 2025). Ek olarak “Harmony Projesi” X’te evlilikleri odağına alan eleştirel bir söylemle karşılaşmış, sıklıkla bir “FETÖ oyunu” veya “demografik müdahale operasyonu” gibi komplo teorileriyle anlamlandırılmıştır. Bu anlatılar, projenin kurumsal amaçlarından ziyade toplumsal kaygı ve siyasi kutuplaşma üzerinden alımlandığını göstermektedir. Yorumlar, göçmen erkek ile yerli kadın evliliğinin, sıradan bir birliktelikten çıkarılıp ulusun bekasına yönelik planlı bir saldırı olarak kurgulandığını ve erkeklığın bu saldırı karşısında teyakkuza geçtiğini göstermektedir.

Connell ve Messerschmidt (2005: 849), “hegemonik erkeklik” kavramına dair eleştirilere yanıt verdikleri çalışmalarında, “erkeklerin coğrafyası” modelini açıklamaktadırlar. Buna göre yerel, bölgesel ve küresel düzeyde olmak üzere üç farklı erkeklik coğrafyası önerisinde bulunurlar. “Yerel düzeyde erkeklik”, yaşam öyküleri gibi bireysel düzeyde ve yüz yüze etkileşim alanlarında inşa edilir. “Bölgesel düzeyde erkeklik”, söylemsel, siyasi ve demografik araştırmalarda görüldüğü gibi, kültür ve ulus-devlet düzeyinde inşa edilmektedir. “Küresel düzeyde erkeklik” ise dünya siyaseti, ulus-ötesi iş dünyası ve medya gibi mecralarda inşa edilmektedir. Bu çalışma bağlamında “bölgesel bir erkeklik” pratiği olarak görülebilecek olan “hegemonik Türk erkekliği”nin, sosyal medyada Afrikalı damatlara karşı yorumlar yapan kullanıcılar tarafından yerel düzeye taşındığı iddia edilebilir. Örneğin, DarkWeb Haber’in (2025) X’te “Batman’a

⁹ “Harmony Projesi, sosyal medya, kültürel faaliyetler ve eğitimler düzenleyerek göçmenlerin pozitif görünürlüğüne öne çıkarmayı, toplumsal uyumu savunmayı ve ayrımcılığa karşı bilinci artırmayı hedefleyen bir sivil toplum girişimidir.” (ULFED, t.y.).

Afrikanlı damat geldi...” başlıklı haberine bir kullanıcı “Abi ben bu ülkede memurum askerliğimi normal yaptım her ay vergimi veriyorum evlilik maliyeti yüksek diye para yok diye evlenemiyorum yabancı adam gelip rahat rahat evleniyor” serzenişi, bölgesel düzeydeki hegemonik statünün (vatandaşlık görevleri), yerel düzeydeki patriyarkal pazarlıkta (evlilik piyasası) karşılık bulamamasının yarattığı krizi göstermektedir.

Ek olarak, hegemonik erkekliğin yerel modelleri kendi içlerinde çeşitlilik arz edebilir; yazarlar bu durumu tanımlamak için Wittgenstein’in “aile benzerliği” (*family resemblance*) kavramına başvururlar. Bu çerçevede, yerel düzeydeki çoğulluk, bölgesel veya toplum genelindeki hegemonik erkekliğin tekilliğiyle yapısal bir uyum içerisindedir (Connell ve Messerschmidt, 2005: 850). Örneğin, “Alevi birine kız verilmezken Afrikalıya verilmesi” veya “Kürtlerin Türkleri dışlarken yabancıyı kabullenmesi” (DarkWeb Haber, 2025) gibi etnik ve mezhepsel alt metinler öne çıkmaktadır. Bu söylemler ilk bakışta Türk-Kürt veya Sünni-Alevi gibi yerel kimlik çatışmalarına odaklansa da temel motivasyon, “yabancı” figürü üzerinden sarsılan patriyarkal denetimi yeniden tesis etmektir. Dolayısıyla, farklı yerel gerekçelerle üretilen bu tepkiler, nihayetinde hegemonik erkekliğin tekil ve korumacı mantığında birleşerek bir “aile benzerliği” sergilemektedir. Sonuçta, ortaya çıkan “bizden olmayana karşı savunma” refleksi hepsini aynı potada eritmektedir.

İrksallaştırılmış Cinsellik ve Patolojikleştirme

Connell’a (1998: 249) göre hegemonik erkeklik, kendi normallliğini korumak adına tabi kılınmış erkeklikleri hastalık ve tehlike ile özdeşleştirir. Burada medya ve toplumun odağı iki yönlüdür: Hastalığın taşıyıcısı olarak görülen tehlikeli ve uzak durulması gereken grup ve bu ‘tehlikenin’ bulaşacağı ‘masum’ kurbanlar. Sosyal medyada Afrikalı erkeklere yönelik sıkça tekrarlanan “AIDS taşıyıcısı” (23 Derece, 2024a; DarkWeb Haber, 2023) damgası tam olarak bu hegemonik refleksin bir yansımasıdır. Afrikalı erkek bedeni, patolojikleştirilerek hegemonik alanın dışına itilmekte; böylece “hastalık kapma riski altındaki” Türk kadını ve ulusal bütünlük üzerinden korumacı bir erkeklik inşası meşrulaştırılmaktadır.

Örneğin, Konyalı bir kadının Senegalli bir erkekle gerçekleştirdiği evliliğe gelen yorumlar, ırkçı stereotiplerin hastalık korkusuyla nasıl harmanlandığını çarpıcı bir biçimde göstermektedir. Bir kullanıcı, Afrikalı erkek bedenini insan-dışılaştırarak hastalıkla özdeşleştirdiği yorumunda şu ifadelerle yer vermiştir: “Zenci yrrağı sevdasını anlamış değilim. Maymun skerek tüm dünyaya AIDS yaydılar. Şimdi Anadolu’da tam gaz AIDS yaymaya devam ediyorlar” (23 Derece, 2024b). Benzer bir damgalama süreci, DarkWeb Haber (2023) X hesabının “Türkiye’de AIDS son 6 yılda 4 kat arttı” başlıklı paylaşımında da gözlemlenmiştir. İstatistiki bir veri sunan bu habere yorum yapan bir kullanıcı,

artışın nedenini doğrudan Afrikalılarla yapılan evliliklere bağlayarak; “Afrikalı damat sevginiz yüzünden” suçlamasında bulunmuştur. Bir başka kullanıcı ise tehlike algısını gelecek korkusuyla birleştirmiştir: “Biz kovalamaya çalışıyoruz gelmesinler diyoruz, bunlar evleniyor. Ne gibi hastalıkları var bilinmiyor, gelecekte başımız dertte.” (Aykırı, 2023).

Siyah erkek bedeni üzerindeki “hiperseksüalite” algısı, tarihsel kökenini ABD’deki kölelik düzeni ve beyaz ırkçı-cinsiyetçi fantezilerin bu bedene yansıtılmasından almakta ve bu kurgusal tarihin merkezinde ise Siyah erkeği bir tehdit unsuru olarak damgalayan “tecavüzcü” (*black male rapist*) miti yer almaktadır (Hooks, 2004: 63).

Türkiye örneğinde karşılaşılan söylemler, Zhou’nun (2024) Çin sosyal medyası üzerine yaptığı ataerkil ırkçılık analiziyle birebir örtüşmektedir. Zhou (2024: 235), Çinli erkeklerin Siyah erkekleri hiper-seksüalite ve hastalık (HIV/AIDS) söylemleri üzerinden “soyu kurutacak biyolojik bir istilacı” olarak kurguladığını; Siyahlarla ilişki yaşayan kadınların ise “ırka ihanetle” suçlandığını belirtmektedir.

Hastalık söylemine ek olarak, evlilik pratiklerine yönelik tepkilerde ırkçı stereotiplerin pornografik kodlarla iç içe geçtiği görülmektedir. Örneğin bir kullanıcının; “Türk kızlarında BBC fantezisi var sanırım” (Aykırı, 2023) şeklindeki ifadesi, ırksallaştırılmış cinsellik algısının en uç tezahürlerinden biridir. Pornografi endüstrisi ve argo literatüründe “*Big Black Cock*” (Büyük Siyah Penis) ifadesinin kısaltması olan bu terim; Siyah erkek bedenini “hiperseksüalite” ve abartılı cinsel organ mitleri üzerinden kurgular. “Türk kızları acil şu büyük sevdasından kurtulmalı”, “Demek zenci... seviyorlar Allah akıl fikir versin”, “Hanım kız büyük seviyormuş” ve “Fantezi artık böyle” (23 Derece, 2024a) gibi yorumlar, Türk kadınının evlilik tercihinin insani veya duygusal bir bağlamdan kopararak; tamamen pornografik bir fetiş ve cinsel tatmin arayışına indirgemektedir. Bu bağlamda, söylemlerde siyah erkeğin hiperseksüel bir biçimde kurgulanmasının yanı sıra kadınlar da toplumsal ahlaka aykırı cinsellik düşkünü olarak kodlanmaktadır.

Analizin bir diğer boyutu ise “medeniyet-doğa” ikiliğidir. Beauvoir’ın (1949) ortaya koyduğu üzere, geleneksel cinsiyet rejiminde akıl ve kültür erkeğe atfedilirken; beden, doğa ve duygu kadına atfedilmiştir. Bu hiyerarşik ikilik, ırksal ve kültürel düzleme taşındığında da benzer bir mekanizma işler. Modern/Batılı hegemonik erkeklik ‘rasyonel özne’yi temsil ederken; Oryantalist bir bakış açısıyla (Said, 1978) “Doğulu/Öteki” erkek, geri kalmış ve medeniyetten yoksun olandır. Dolayısıyla, toplumsal cinsiyetin performansı olarak “erkeklik” (Butler, 1990) ile rasyonelliğin tarihsel bütünleşmesi, normatif erkeklik inşasını güçlendirmiştir. Zihin ve beden ayrımında bedenin genellikle değersizleştirildiği (Bourdieu, 2015)

bir düzlemde; zihinle ilişkilendirilen rasyonellik, doğanın güdümünde olmadığı inancı nedeniyle iktidarın meşru kaynağı kabul edilmiştir (de Boise, 2011: 157-158). Bu bağlamda hegemonik erkekliğin, kendini “medeni ve akliselim”, ötekini (burada beyaz olmayanları) ise “doğaya hapsolmuş” ve “vahşi” olarak kurguladığı açıktır. Araştırma kapsamındaki yorumlarda, Türk erkeği kendisini “medeniyetin ve kültürünün koruyucusu” yani rasyonel taraf olarak konumlandırırken; Afrikalı erkeği “kontrol edilemez doğanın” kucağına, yani vahşi ve irrasyonel bir alana itmektedir. Elde edilen veriler arasında niceliksel bir yoğunluk gözlemlense de, X'teki temel söylemsel örüntüleri temsil eden en çarpıcı örnekler şu şekildedir: “Midem bulandı” (DarkWeb Haber, 2025); “Kabilede uçağa mızrak atar artık”, “İnsanlar medeniyet arıyorlar, sende tam tersi” ve “balayına tanzanyaya gidip birlikte okla maymun avlarlar pisirip yerler” (23 Derece, 2024a), “Türk düşmanlığının bir çeşidi de bu yabancı damat neslimizi bozmak için uğraşıyorlar kız da artık giderse maymun yemeye başlar” (jargon, 2024). Bir kullanıcının “Üst düzey köle bebek geliyor” (DarkWeb Haber, 2025) ifadesi, tarihsel hafızadaki ırkçı kodların bugüne taşındığını göstermektedir. Siyah erkek bedeninin tarihsel süreçte “vahşi” olarak stereotipleştirilmesi, bu öznenin arzularının her daim dışsal bir disipline tabi tutulması gerektiği inancını doğurmuştur (Hooks, 2004: 45). Nitekim güncel dijital söylemde Afrikalı damatlara yönelik yapılan ırkçı yorumlar, bu tarihsel “vahşi” imgesinin modern bir yeniden üretimidir.

Özetle, Afrikalı göçmen erkeklerin bedeni; bir yandan “medeniyetsiz” ve “barbar” gibi sıfatlarla değersizleştirilirken, diğer yandan hiperseksüalite ve patolojikleştirme söylemleriyle korkutucu bir tehdit nesnesine dönüştürülmüştür. Bu durum, Brown'ın (1999) işaret ettiği paradoksla örtüşmektedir. Brown, Afrikalıları zihinden yoksun ‘salt bedenler’ olarak kurgulayan ırkçı söylemin yarattığı çelişkiyi ortaya koyar. Yazara göre Siyah erkekler, politik ve ataerkil iktidar yapılarından dışlanmış olmalarına rağmen, ısrarla fiziksel ve cinsel birer tehdit nesnesi olarak inşa edilmişlerdir (akt. McKay vd., 2005: 274).

Kadın Bedeni Üzerindeki Ataerkil Denetim

Türkiye toplumu, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan süreçte, erkek egemenliğini meşrulaştıran patriyarkal bir iktidar yapısı etrafında şekillenmiştir; bu yapının temelinde ise erkeklerin kadınlar üzerindeki mutlak tahakkümü yer almaktadır. Söz konusu patriyarkal düzen, kadın kimliğini geleneksel olarak “anne” ve “eş” rolleriyle sınırlandırmıştır (Arat, 1989: 45-46). Bu çalışmada da görüldüğü üzere, geleneksel anne ve eş rollerine atfedilen kutsallık, erkeğin kadının kiminle evleneceğine karar verme yetkisini kendinde görmesiyle bir üst aşamaya taşınmaktadır. Bu bağlamda, Afrikalı erkeklerle yapılan evliliklere yönelik sosyal medya yorumlarında, patriyarkal denetimin kadın bedeni ve kişisel tercihler üzerindeki müdahaleci tavrı açıkça dikkat çekmektedir. “Kızını veren baba düşünsün...” (DarkWeb Haber, 2025) veya “İnşallah kızın babası ikna

olmaz...” (jargon, 2024) şeklindeki ifadeler, doğrudan babayı hedef alan ve kadının kendi özgür iradesiyle değil, ancak babasının rızasıyla evlenebileceği ön kabulüne dayanan müdahaleci yorumlardır. Bu ön kabul “patriyarkal toplum yapısı” ve kadın üzerindeki eril tahakkümün doğrudan bir uzantısıdır.

Erkeklik çalışmalarının önde gelen isimlerinden Jeff Hearn, “hegemonya” analizinde odağın yalnızca “erkeklik” kavramı üzerinde toplanmasının yetersiz kaldığını savunarak; analizin yönünü “erkeklikten erkeklere” (*from masculinity to men*) çevirmeyi önerir. Yazara göre asıl incelenmesi gereken, farklı erkeklik performanslarından ziyade; bizzat “erkekler” sosyal kategorisinin oluşumu ve bu kategorinin “erkeklerin hegemonyası” (*hegemony of men*) olarak nasıl kanıksanmış bir iktidar alanı yarattığıdır (Hearn, 2004: 59). Bu çerçevede, Hearn’ın yaklaşımı, hegemonyanın sadece erkekler arası hiyerarşide işlemediğini, aynı zamanda erkeklerin kadınlar üzerindeki tahakkümünün sürdürülmesinde de belirleyici olduğunu hatırlatır. Dolayısıyla bu perspektif sayesinde analiz, yalnızca erkekler arası iktidar ilişkilerine hapsolmaktan kurtulacak; erkeklerin kadınlar üzerindeki hegemonyası da görünür kılınacaktır. Bu bağlamda; hem Hearn’ın erkek tahakkümünün göz ardı edilmemesi gerektiği yönündeki tezi hem de Arat’ın geleneksel patriyarkal Türk toplumu analizi, Afrikalı erkeklerle evlenen kadınlara yönelik toplumsal tepkileri anlamlandırmak açısından da geçerliliğini korumaktadır. Özetle, Afrikalı göçmen erkeklerle yapılan sınır-ötesi evliliklerde sadece erkeklikler arası iktidar mücadelesi ve hegemonik erkekliğin yaşadığı krize odaklanmak yetmez. Bunun yanı sıra, erkeklerin kadınlar üzerindeki tahakkümü göz ardı edilmemesi gereken bir meseledir. Zira, hegemonik erkeklik ve erkeklikler arası hiyerarşi gibi meselelere odaklanırken, tarihsel olarak süregiden kadınlar üzerindeki eril tahakkümün devamlılığı da gözden kaçmamalıdır.

Son olarak, Türkiye’deki bir devlet üniversitesinde görev yapan uluslararası öğrenci koordinatörünün; “Çad’dan getirdiğimiz bir öğrencimiz var. Gönlünü Çankırılı bir kıza kaptırmış. Kızın babasını ikna etmeye çalışıyoruz” şeklindeki ifadeleri sosyal medyada büyük tepkilere neden olmuştur (jargon, 2024). Bu olaya gelen tepkiler iki temel bağlamda okunabilir: Birincisi, evliliğin kadın iradesinden ziyade, patriarkal denetime ve babanın onayına tabi bir süreç olarak görülmesidir. İkincisi ve daha çarpıcı olanı ise, olayda tezahür eden erkekler arası çatışmadır. Koordinatörün bir erkek olması, ona yönelik öfkeyi hafifletmemiş; aksine ulusal sınırları ihlal eden ve “vatanın namusunu” tehlikeye atan bu tür evliliklere aracılık etmesi, onu hegemonik erkekliğin gözünde bir hedef tahtası haline getirmiştir. Jargon (2024) isimli X hesabındaki habere gelen şu yorumlar bu durumu kanıtlar niteliktedir: “Git karını, kızını ver Çadlı kardeşine”, “Kendi kızını ikna et. Türk kızının namusu bu kadar ucuz mu?”, “Böyle bir rezillik olamaz. Ne demek ikna etmek... o kadar canın sıkılırsa git kendi kızını ver” ve “Namus önemlidir.”

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışma, Türkiye’de Afrikalı erkekler ile Türk kadınları arasındaki sınır-ötesi evliliklere yönelik tepkileri, sosyal medyada X özelinde; milliyetçilik, ırkçılık ve hegemonik erkekliğin krizi ekseninde analiz ederek literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmayı amaçlamıştır. Elde edilen bulgular, Türkiye’de erkekliğin yaşadığı krizin “milliyetçi anksiyete” ile iç içe geçerek “ırksallaştırılmış bir erkeklik savunusu” ürettiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen X verileri, Afrikalı damat figürünün Türkiye’nin toplumsal hafızasında radikal bir dönüşüm geçirdiğini göstermektedir. Tarihsel süreçte “Arap Bacı” gibi tipler üzerinden ev içinde “zararsız ve komik” bir hizmetçi olarak konumlandırılan Siyah beden; bugün evlilik pratiği aracılığıyla, kamusal alanda belirdiğinde, hiyerarşik dengeyi sarsan bir tehdit unsuru olarak görülmektedir. Connell’in hiyerarşisinde “tabi kılınmış” bir erkeklik formu olarak kodlanan Afrikalı erkeğin, yerli kadınla kurduğu evlilik bağı hegemonik erkekliğe doğrudan bir meydan okuma olarak algılanmış ve eril milliyetçi tepkilere neden olmuştur.

Bu süreçte kadın bedeni, Yuval-Davis’in (1997) vurguladığı gibi ulusun “biyolojik ve kültürel yeniden üreticisi” olarak sembolik bir sınır hattına dönüştürülmekte; kadınların eş seçimleri ise “vatan hainliği” veya “ırka ihanet” gibi söylemlerle patriarkal denetim altına alınmaya çalışılmaktadır. Dijital alanın sunduğu kitlesel öz-iletişim (Castells, 2016) imkânı, bu ırksallaştırılmış eril anksiyetenin kolektif bir linç pratiğine ve operasyon/kurgu gibi komplo teorileriyle beslenen bir hegemonya restorasyonuna dönüşmesine zemin hazırlamaktadır. Sonuç olarak, Türkiye’deki Afrikalı damat vakaları; yerel, ırkçı bir milliyetçilik ile erkeklik krizinin kesiştiği ve bu kesişimsellik içinde kendini yeniden ürettiği özgün bir söylemsel zemin sunmaktadır. Bu çalışma, sınır-ötesi evliliklerin sadece bireysel birer tercih değil, aynı zamanda ulusal sınırların, ırksal hiyerarşilerin ve eril tahakkümün dijital ortamda yeniden müzakere edildiği politik bir çatışma alanı olduğunu kanıtlamaktadır.

KAYNAKÇA

23 Derece [@yirmiucderece] (2024a), “Türk gelin-Afrikalı damat evlilikleri yaygınlaşmaya devam ediyor. Son olarak Ankaralı bir kadın ile Tanzanyalı bir erkeğin evlenmesi sosyal medyada gündem oldu” [X gönderisi, 12 Nisan], <https://x.com/yirmiucderece/status/1778573612653433077> (12.10.2025).

23 Derece [@yirmiucderece] (2024b), “Konyalı bir kadının Senegalli bir adamla evlenmesi sosyal medyada gündem oldu. Son dönemde sık sık gündeme gelen

Afrikalı damat, Türk gelin akımına bir yenisi daha eklendi” [X gönderisi, 4 Mart], <https://x.com/yirmiucderece/status/1764549214665580862> (13.10.2025).

Alişan ile Hayata Gülümse TRT (2023), Fildişi Prensi'nin Türk Kızı Büşra ile Evlilik Yolculuğu [Video, 30 Ocak], <https://www.youtube.com/watch?v=UUcTFqd0JY> (9.02.2026).

Alişan ile Hayata Gülümse TRT (2024a). Kongolu damattan Türk geline basketbol maçında sürpriz evlilik teklifi! [Video, 14 Mart], <https://www.youtube.com/watch?v=yezlePoloNg> (19.01.2026).

Alişan ile Hayata Gülümse TRT (2024b), Güney Koreli Sak Lee ve eşi Emine nasıl tanıştı? [Video, 15 Ekim], <https://www.youtube.com/watch?v=YiRawnakSy4> (20.01.2026).

Alpman, Polat (2022), “Ümit Özdağ'ın çıkışı ve Türk milliyetçiliğinin enternasyonal tehdit eşiği: ‘Zorla mı, evet, gerekirse zorla!’”, *Birikim*, 398-399: 88-97.

Altay, Tunay (2020), “Arap bacılar, yamyamlar ve cinselleştirilmiş siyah bedenler”, <https://bianet.org/yazi/arap-bacilar-yamyamlar-ve-cinsellestirilmis-siyah-bedenler-227261> (09.02.2026).

Anthias, Floya & Yuval-Davis, Nira (1989), *Woman-nation-state* (Springer).

Appleby, Roslyn (2013), “Singleness, marriage, and the construction of heterosexual masculinities: Australian men teaching English in Japan”, *PORTAL Journal of Multidisciplinary International Studies*, 10 (1): 1-21.

Arat, Yeşim (1989), *The Patriarchal Paradox: Women Politicians in Turkey* (Rutherford, NJ: Fairleigh Dickinson University Press).

Aykırı [@aykiricomtr] (2023), “Afrikalı damatlara bir yenisi daha eklendi” [X gönderisi, 29 Temmuz], <https://twitter.com/aykiricomtr/status/1685285634250870784> (11.01.2026).

Baş, Halim (2025), “Afrikalı Uluslararası Öğrencilerin Ayrımcılık ve Dışlanma Deneyimleri ile İlgili Youtube Videolarının Analizi”, *Africana-Inönü Üniversitesi Uluslararası Afrika Araştırmaları Dergisi*, 5 (2): 91-108.

Beylunioğlu, Anna Maria ve Özgür Kaymak (2021), “Mixed Marriage Patterns of Non-Muslims Challenge Sociopolitical and Cultural Structures in Turkey”, <https://berkleycenter.georgetown.edu/posts/mixed-marriage-patterns-of-non-muslims-challenge-sociopolitical-and-cultural-structures-in-turkey> (12.10.2025).

Babürşah, Nevra Fatma Zehra (2024), Türkiye’de yaşayan Afrikalı ve Türkler arasındaki evliliklerin incelenmesi ve medyada temsili (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) (İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi).

Basmacı, Göksel ve Nevra Fatma Zehra Babürşah (2024), “Türkiye’de yaşayan Afrikalı ve Türkler arasındaki evliliklerin incelenmesi ve medyada temsili”, Deniz, Ali, Hüseyin Toros, Mustafa Of ve İsmail Kılıçaslan (Der.), International Congress of New Horizons in Social Sciences Proceedings Book (İ.T.Ü. MTAL, İstanbul/Türkiye): 112-121.

Beauvoir, Simone de (1949), *Le deuxième sexe* (Paris: Gallimard).

Binark, Mutlu (Der.) (2014), *Yeni medya çalışmalarında araştırma yöntem ve teknikleri* (İstanbul: Ayrıntı Yayınları).

Bourdieu, Pierre (2015), *Eril tahakküm* (İstanbul: Bağlam Yayınları) (Çev. Bediz Yılmaz).

Butler, Judith (1990), *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity* (New York: Routledge).

Castles, Stephen ve Mark J. Miller (2003), *The age of migration* (New York: Palgrave Macmillan).

Castells, Manuel (2016), *İletişim gücü* (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları) (Çev. Ebru Kılıç).

Castillo, Roberto (2020), “How Africans in China challenge stereotypical views on African migration”, <https://qz.com/africa/1946255/africans-in-china-challenge-stereotypes-of-african-migration> (05.10.2025).

Charsley, Katharine (2005), “Vulnerable brides and transnational Ghar Damads: Gender, risk and ‘adjustment’ among Pakistani marriage migrants to Britain”, *Indian Journal of Gender Studies*, 12 (2-3): 381-406.

Charsley, Katharine ve Anika Liversage (2015), “Silenced husbands: Muslim marriage migration and masculinity”, *Men and Masculinities*, 18 (4): 489-508.

Cheng, Yi’En (2012), “Transnational masculinities in situ: Singaporean husbands and their international marriage experiences”, *Area*, 44 (1): 76-82.

Connell, R. W. ve James W. Messerschmidt (2005), “Hegemonic masculinity: Rethinking the concept”, *Gender & Society*, 19 (6): 829-859.

Connell, Raewyn (1998), *Toplumsal cinsiyet ve iktidar: Toplum, kişi ve cinsel politika* (İstanbul: Ayrıntı Yayınlar) (Çev. Cem Soydemir).

Connell, Raewyn (2005), *Masculinities* (2. baskı) (University of California Press).

Connell, Raewyn (2019), *Erkeklikler* (Ankara: Phoenix) (Çev. Nagihan Konukçu).

Constable, Nicole (2003), “A Transnational Perspective on Divorce and Marriage: Filipina Wives and Workers”, *Identities: Global Studies in Culture and Power*, 10 (2): 163-180.

Crenshaw, Kimberlé (1989), “Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics”, *University of Chicago Legal Forum*, 1989 (1): 139-167.

Crenshaw, K. (1991). *Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color*. *Stanford Law Review*, 43 (6): 1241–1299. <https://doi.org/10.2307/1229039>

DarkWeb Haber [@darkwebhaber] (2023), “Türkiye’de AIDS son 6 yılda 4 kat arttı” [X gönderisi, 30 Kasım], <https://twitter.com/darkwebhaber/status/1730238014549373123> (12.08.2025).

DarkWeb Haber [@darkwebhaber] (2025), “Batman’a Afrikalı damat geldi. Muğla’da üniversite okurken kütüphanede tanışan Gülbahar Aslan ile Nijerli Facial Yacine, Batman’da düzenlenen törenle nişanlandı” [X gönderisi, 3 Şubat], <https://twitter.com/darkwebhaber/status/1886385243910742059> (4.01.2026).

de Boise, Sam (2011), “Getting Emotional: Questioning ‘Western’ Masculinist Rationality through Men’s Use of Music”, Biricik, Alp ve Jeff Hearn (Der.), *GEXcel Work in Progress Report Volume XV: Proceedings from GEXcel Theme 9 Gendered Sexualed Transnationalisations, Deconstructing the Dominant: Transforming Men, “Centres” and Knowledge/Policy/Practice* (Linköping: Linköping University): 157-166.

Deniz, Ayla (2018), *Rusya-Türkiye göç sistemi: İstanbul’da karma evlilikler ve uluslararası pratikler* (Yayımlanmamış Doktora Tezi) (Ankara: Ankara Üniversitesi).

Deniz, Ayla ve Murat Özgür (2021), “Mixed marriage and transnational marriage migration in the grip of political economy: Russian-Turkish Case”, *Turkish Studies*, 22 (3): 437-461.

Deniz, Ayla ve Murat Özgür (2022), “Local, institutional, or transnational? Social networks of Russian marriage migrants in Turkey”, *European Journal of Women’s Studies*, 29 (2): 347-363.

Doğanay, Ülkü (2020), “Immigrants and Syrian refugees in the Turkish press: Analysis of news discourse in the context of the ‘refugee crisis’”, *Journal of Language and Politics*, 19 (3): 518-542.

Donelli, Federico (2022), “Turkey’s involvement in Sub-Saharan Africa: an empirical analysis of multitrack approach”, *Journal of Contemporary African Studies*, 40 (1): 18-33.

Düğmez, Nazire (2024), *Ulusasırlı evlilik göçü ve sosyal uyum: Kütahya’daki Faslı kadınlar üzerine nitel bir çalışma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) (Kütahya: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi).

Ekiz Gökmen, Çisel (2011), “Türk turizminin yabancı gelinleri: Marmaris yöresinde turizm sektöründe çalışan göçmen kadınlar”, *Çalışma ve Toplum*, 1 (28): 201-232.

Ender, Rita ve Jared Conrad Bradshaw (2019), “Yabancı damatlara ‘enişte’ şakası”, Bora, Tanıl ve Mustafa Çiftçi (Der.), *Enişte Risalesi* (İstanbul: İletişim Yayınları): 59-79.

Frazier, Robeson Taj ve Lin Zhang (2014), “Ethnic identity and racial contestation in cyberspace: Deconstructing the Chineseness of Lou Jing”, *China Information*, 28 (2): 237-258.

Fılıyeva Erkeç, Ulviya (2017), “Evlilik yoluyla kadın göçü ve Türkiye’de ‘Rus gelin’lerin durumu”, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 1 (2): 21-43.

Gazete Duvar (2022), “Hedef gösterilen Saab Cafe kapandı: Artık bizden kurtuldunuz”, <https://gazeteduvar.com.tr/hedef-gosterilen-saab-cafe-kapandi-artik-bizden-kurtuldunuz-haber-1594186> (10.12.2025).

Hearn, Jeff (2004), “From hegemonic masculinity to the hegemony of men”, *Feminist Theory*, 5 (1): 49-72.

Hood, Johanna (2013), “Distancing disease in the un-black Han Chinese politic: Othering difference in China’s HIV/AIDS media”, *Modern China*, 39 (3): 280-318.

hooks, bell (2004), *We real cool: Black men and masculinity* (New York: Routledge).

Hsia, Hsiao-Chuan (2007), “Imaged and imagined threat to the nation: the media construction of the ‘foreign brides’ phenomenon as social problems in Taiwan”, *Inter-Asia Cultural Studies*, 8 (1): 55-85.

Hu, Liping (2022), Türk erkekleriyle evlenmiş ve Türkiye’de yaşamakta olan Çinli kadınların sosyal uyum süreçleri üzerine bir araştırma (Yayımlanmamış Doktora Tezi) (Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Hürriyet (2024), “Karabük’te olanlar: İtiraf mı, iftira mı? Hürriyet olay yerinde”, <https://hurriyet.com.tr/gundem/karabukte-olanlar-itiraf-mi-iftira-mi-hurriyet-olay-yerinde-42433784> (01.02.2026).

Jargon [@ajansJargon] (2024), “İzzet Baysal Üniversitesi Uluslararası Öğrenci Koordinatörü İbrahim Kürtül: ‘Çad’ dan getirdiğimiz bir öğrencimiz var. Gönülünü Çankırılı bir kıza kaptırmış...” [X gönderisi, 3 Aralık], <https://twitter.com/ajansJargon/status/1863906731018899790> (10.12.2025).

Kandiyoti, Deniz (1997), *Cariyeler bacılar yurttaşlar: kimlikler ve toplumsal dönüşümler* (İstanbul: Metis Yayınları).

Kavak, Gökhan (2025), “Perception of Turkey in the African Press-Media: The Example of the Somali Sofrası”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 80 (2): 359-377.

Khosravi, Shahram (2009), “Displaced masculinity: Gender and ethnicity among Iranian men in Sweden”, *Iranian Studies*, 42 (4): 591-609.

Kullanıcı 1 (2025), “Günaydın, bakanlıkta bu işin sahipleri tarafından hakaretle kovulan biri olarak söylüyorum bu işi hafife almayın...” [X gönderisi, 11 Eylül], <https://twitter.com/tarikpasshaa/status/1966165662520517059> (10.01.2026).

Kullanıcı 2 (2024), “Nijerya kralının oğluyla evlenen Türk kadın sosyal medyada gündem oldu” [X gönderisi, 11 Haziran], <https://twitter.com/muhendisyyenn/status/1800510380571283638> (10.01.2026).

Kimmel, Michael S., Jeff Hearn ve R. W. Connell (Der.) (2005), *Handbook of Studies on Men and Masculinities* (Thousand Oaks, CA: SAGE Publications).

Langan, Mark (2017), “Virtuous Power Turkey in Sub-Saharan Africa: The ‘Neo-Ottoman’ Challenge to the European Union”, *Third World Quarterly*, 38 (6): 1399-1414.

Li, Run (2024), “Constructing ambivalent masculinity and constant femininity in interracial families: Media representations of African-Chinese marriage on Xiaohongshu”, *Discourse & Communication*, 18 (2): 266-289.

Loeb, Tamra Burns, Juan C. Jauregui, Gail E. Wyatt, Dorothy Chin, Alison B. Hamilton, Muyu Zhang, Ian W. Holloway ve David J. Patron (2022), “Does gender role conflict moderate the relationship between lifetime adversity and HIV

stigma in a community sample of HIV-seropositive Black men?", *Men and Masculinities*, 25 (1): 126-147.

McKay, Jim, Janine Mikosza ve Brett Hutchins (2005), "'Gentlemen, the Lunchbox Has Landed': Representations of Masculinities and Men's Bodies in the Popular Media", Kimmel, Michael S., Jeff Hearn ve R. W. Connell (Der.), *Handbook of Studies on Men and Masculinities* (Thousand Oaks, CA: SAGE Publications): 270-288.

Metropol Haber [@metropolmedya_] (2023), "Ankara'da diyetisyenlik yapan Mersinli İrem Cansu Gürsoy, okuduğu üniversitede gönlünü kaptırdığı Doğu Afrika ülkesi Tanzania'dan eğitim için Türkiye'ye gelen Omary Saleh Mgembe ile dünyaevine girdi" [X gönderisi, 17 Eylül], https://twitter.com/metropolmedya_/status/1703320543481536933 (12.10.2025).

Nagel, Joane (1998), "Masculinity and nationalism: Gender and sexuality in the making of nations", *Ethnic and Racial Studies*, 21 (2): 242-269.

Neveu Kringelbach, Hélène (2015), "Gendered educational trajectories and transnational marriage among West African students in France", *Identities*, 22 (3): 288-302.

Özdener, Jüpiter (2018), Suriye'den Türkiye'ye kadın evlilik göçleri: Mardin kenti örneğinde süreçler, deneyimler ve sorunlar (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) (Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Özkan, Mehmet ve Birol Akgün (2010), "Turkey's Opening to Africa", *The Journal of Modern African Studies*, 48 (4): 525-546.

Rafineri Reklam Ajansı (2013), "Eti Benim'o-Arap Bacı" [Reklam filmi, 17 Ocak tarihli yükleme], <https://www.youtube.com/watch?v=aR7riCkZtaM> (12.08.2025).

Rodríguez-García, Dan (2006), "Mixed Marriages and Transnational Families in the Intercultural Context: A Case Study of African-Spanish Couples in Catalonia", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 32 (3): 403-433.

Roxanne Mykitiuk (Der.), *The Public Nature of Private Violence: Women and the Discovery of Abuse* (New York: Routledge): 93-118.

Said, Edward (1978), *Orientalism* (New York: Pantheon Books).

Sosyal Veri (2024), "Türkiye'de Twitter Kullanım Oranları (2015-2022)", <https://www.sosyalveri.net/grafik/2093> (07.01.2025).

Sverdljuk, Jana (2015), *In the creative space of inclusion: Gender, sexuality and ethnicity in the representations of migrants in Norway* (Yayımlanmamış Doktora Tezi) (Trondheim: Norwegian University of Science and Technology).

Şahin, Mustafa (2022), “Türkiye’nin Somali Politikasının İncelenmesi: 2011-2020 Dönemi”, *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, 9 (1): 109-147.

Tepeciklioğlu, Elem Eyice ve Ali Onur Tepeciklioğlu (Der.) (2021), *Turkey in Africa: A New Emerging Power?* (London: Routledge).

Tulum-Akbulut, Sedef, Gül Özateşler-Ülkücan, Özge Erarslan-İngeç ve Abbas Türnüklü (2023), “We agree more than disagree: Exploring conflict in Alevi Sunni intermarriages in Turkey”, *International Journal of Intercultural Relations*, 96: 101863.

Turist Ömer Yamyamlar Arasında [Film] (1970), Yönetmen: Hulki Saner; Yapımcı: Hulki Saner.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2025), “Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2024” [Haber Bülteni, Sayı 54194], <https://veriportali.tuik.gov.tr/Bulten/Index?dil=1&p=54194> (01.02.2026).

Uluslararası STK Federasyonu (ULFED) (t.y.), “Harmony Projesi”, <https://ulfed.org/projelerimiz/> (10.02.2026).

Wang, Pan (2013), *Media Presentations of Chinese-Foreign Marriage in Reform-Era China* (Yayımlanmamış Doktora Tezi) (Sydney: University of Technology Sydney, Faculty of Arts and Social Sciences).

Williams, Lucy (2010), *Global Marriage: Cross-Border Marriage Migration in Global Context* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).

Williams, Lucy (2012), “Transnational marriage migration and marriage migration: An overview”, Charsley, Katharine (Der.), *Transnational Marriage: New Perspectives from Europe and Beyond* (London: Routledge): 23-37.

Yeniçağ [@Gazete_Yenicag] (2024), “Türk gelin-Afrikanlı damat evlilikleri yaygınlaştı. Son olarak Mersinli kadın Tanzanyalı erkekle evlendi” [X gönderisi, 12 Nisan], https://twitter.com/Gazete_Yenicag/status/1778791572043096208 (2.07.2025).

Yuval-Davis, Nira (1997), *Gender and Nation* (London: SAGE Publications).

Zhou, Zhiqiu Benson (2024), “Patriarchal racism: the convergence of antiblackness and gender tension on Chinese social media”, *Information, Communication & Society*, 27 (2): 223-239.